

נספח 8:

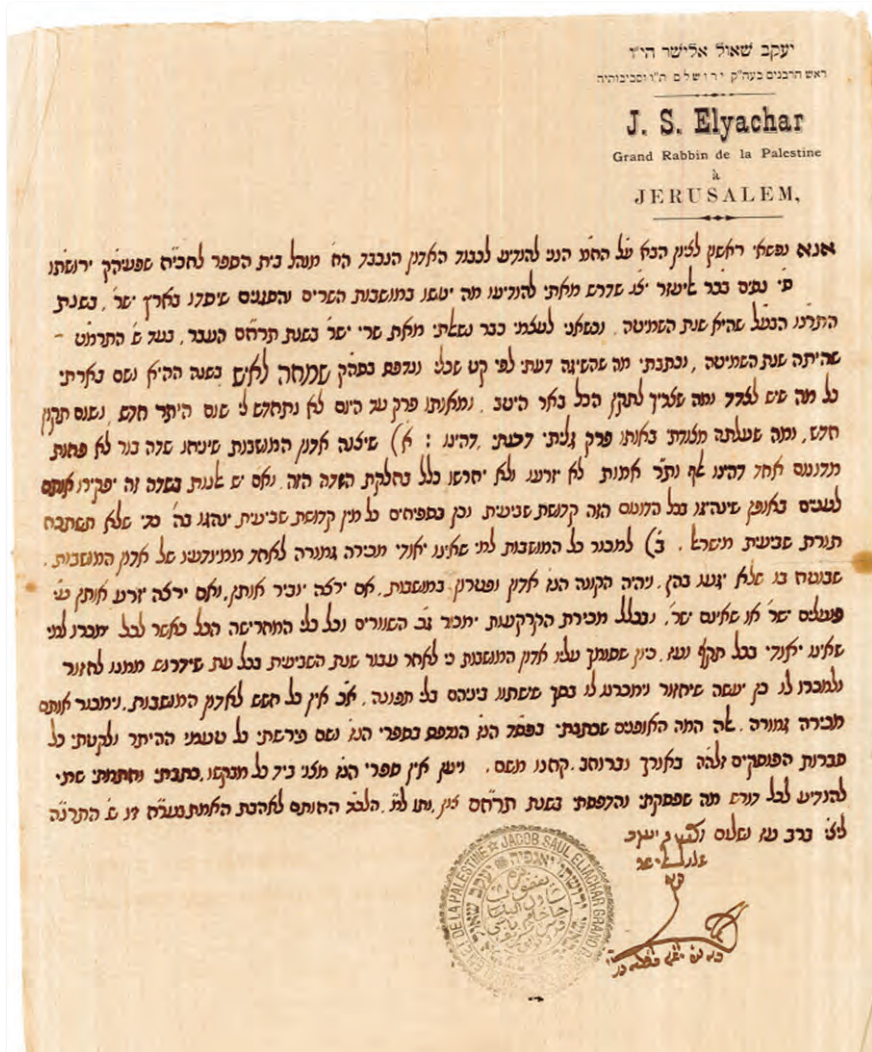
היתר הרב אלישר ופירסומו - שלהי ניסן - שלהי סיוון תרנ"ה

א. נוסח היתרו של הרב אלישר - ערב ראש חודש אייר תרנ"ה¹

אנא נפשאי ראשון לציון הבא על הח"מ [החתום מטה] הנני להודיע לכבוד האדון הנכבד הח' [כס] מנהל בית הספר לחכ"ח [לחברת כ"ח] שפעיקה ירושתו ת"ו סי' [ניור] נסים בכר אליעזר יצ"ו שדרש מאתי להודיעו מה יעשו במושבות השרים והסגנים שיסדו בארץ ישר' [אל], בשנת התרנ"ו הבע"ל [הבאה עלינו לטובה] שהיא שנת השמיטה. וכשאני לעצמי כבר נשאלתי מאת שרי ישר' [אל] בשנת תרח"ם העבר, בעד ש' [נת] התרמ"ט - שהיתה שנת השמיטה, וכתבתי מה שהשיגה דעתי לפי קט שכלי ונדפס בסה"ק [בספרי הקטן] שמחה לאיש בשנה ההיא ושם ביארתי כל מה שיש לצדד ומה שצריך לתקן הכל באר היטב. ומאותו פרק עד היום לא נתחדש לי שום היתר חדש, ושום תקון חדש, ומה שעלתה מצודתי באותו פרק גליתי דעתי, דהינו: א' שיצוה אדון המושבות שיניחו שדה בור לא פחות מדונום אחד דהינו אלף ות"ר אמות לא יזרעו ולא יחרשו כלל בחלקת השדה הזו. ואם יש אלנות בשדה זה יפקירו אותם לעניים באופן שינהיגו בכל הדונום הזה קדושת שביעית, וכן בספיחים כל מין קדושת שביעית ינהיגו בה כדי שלא תשתכח תורת שביעית מישראל. ב' למכור כל המושבות למי שאינו יאודי מכירה גמורה לאחד ממיודעיו של אדון המושבות, שבוטח בו שלא יגעו בהן, ויהיה הקונה הנז' [כר] אדון ופטרון במושבות. אם ירצה יוביר אותן, ואם ירצה יזרע אותן ע"י פועלים ישר' [אל] או שאינם ישר' [אל]. ובכלל מכירת הקרקעות ימכור ג"כ השוורים וכל כלי המחרישה הכל כאשר לכל ימכרו למי שאינו יאודי בכל תקף ועז, כיון שסומך עליו אדון המושבות כי לאחר עבור שנת השביעית בכל עת שידרוש ממנו לחזור ולמכרו לו כן יעשה שיחזור וימכרו לו בסך שישתוו ביניהם בלי תפונה, א"כ אין כל חשש לאדון המושבות. וימכור אותם מכירה גמורה. אלה המה האופנים שכתבתי בפס"ד [בפסק דין] הנז' [כר] הנדפס בספרי הנז' [כר] ושם פירשתי כל טעמי ההיתר ולקטתי כל סברות הפוסקים זלה"ה באורך וברוחב קחנו משם. ויען אין ספרי הנז' [כר] מצוי ביד כל מבקשו, כתבתי וחתמתי שמי להודיע לכל דורש מה שפסקתי והדפסתי בשנת תרח"ם ציון, ותו ל"מ [לא מידין], הלכ"ד [הלא כה דברי] החותם לאהבת האמת בער"ח [בערב ראש חודש]² זו ש' [נת] התרנ"ה ליצ' [ירה] ברב עז ושלו

הצעיר יעקב שאול אלישר ס"ט

2. קניאל פענח בטעות ער"ה [ערב ראש השנה]. שם החודש לא צוין בחתימה, אבל כאמור ההיתר ניתן בסמוך לראש חודש אייר תרנ"ה, ראו לעיל פרק חמישי, תת פרק: היתרו של הרב אלישר.

באדיבות הארכיון הציוני המרכזי

ב. מכתבו של הרב אלישר לאיכרי רחובות, ואדי חנין וגדרה - שלהי סיוון תרנ"ה³

ב"ה בש"א [בשליש אחרון] לירח השלישי תרנ"ה

למע"כ [למעלת כבוד] אחי היקרים, הנאהבים והנעימים עובדי אדמת ה' [קודש] במושבות רחובות, גדרה וואד אל חנין ד' יברכם וישמרו.

מכתבם הארוך בנוגע לדבר השמטה, קבלתי וקראתי בעיון ובשים לב כראוי, ובכל זאת על משמרתי אעמודה, ואין לי מה להוסיף על דברי הנדפסים בנוגע לדברי השמיטה בספרי 'שמחה לאיש' דף ק"ז אשר שם תמצאו לדעתי, תשובה מספקת על כל שאלותיכם. דברי אלה ערוכים אל אחי בני רחובות וגדרה, אבל בנוגע לבני וואדי אל חנין הנה כבר תיקן הנדיב הידוע שי' [חיה] ע"י צירו הנאמן הגביר מוהר"א שיד ני"ו כמו בכל המושבות החוסות תחת צל כנפי חסדו וד' עמכם לברככם בכל מעשה ידיכם וישלח לכם הצלחה והרוחה בכל אשר תפנו. כעתירת מוקירכם ומכבדכם מחבב עבודתכם.

ראש הרבנים באה"ק תו"ב [בארץ הקודש תבנה ותכונן במהרה]

זה כתב ידי נאמן נאם הצעיר יעקב שאול אלישר מה"ס [מחבר הספר] ישא ברכה

מקום החותם

העתקה נכונה ולראי' [ה] חתמנו יום ו' עש"ק כ"ט סיון ה' תרנה יפו

נאום agronome N. Kaisermann

נאום יהושע איזענשטאדט

3. ההעתקה כאן מהעתקת המכתב בכתב ידו של ברזילי המצויה באת"ר, מיכל 1, מסמך 298 ראו גם: אצ"מ A25\22, עמ' 366). העתקה נוספת של המסמך מצויה במחברתו של דוד יודילוביץ (אצ"מ A192\237, עמ' 481; קניאל, היחסים, ב, עמ' 222-223). ראו העתקה נוספת באתז"י, אוסף הרב יקותיאל עזריאלי, 10100.600-400.

